

La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney la secțiunea Propoziții dezvoltate au indicat diferențe semnificative din punct de vedere statistic între lotul experimental și lotul de control, valorile testului U fiind cuprinse între 93,000 – 130,000, iar valorile pragului de semnificație între 0,001 – 0,031. (Anexa - tabel diferențe LE/LC la retestare).

BIBLIOGRAFIE

1. BODEA, C. *Logopedia – terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise*. București, Editura Trei. 2016.- 640 p. ISBN: 978-606-719-722-8.
2. CROITOR-CHIRIAC. T. *Valențe metodologice ale instruirii asistate de calculator în învățământul superior: teza de doct. în pedagogie*. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2013.- 112 p.
3. FOLOȘTINĂ, R.; SIMION E.. *Învățarea digitală la copiii cu nevoi educaționale de suport*. Editura Universitară, București, 2020. - 192 p. ISBN: 978-606-28-1206-5.
4. ROȘAN, A. *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*. Iași, Editura Polirom. 2015. ISBN:978-973-46-5305-8.

REPERE PSIHOLOGICE PRIVIND EVALUAREA MOTIVAȚIEI LA ELEV⁶

PSYCHOLOGICAL REFERENCES REGARDING THE EVALUATION OF MOTIVATION IN PUPILS

*Tatiana Matran, asistent universitar
UPS "Ion Creangă" din Chișinău*

*Tatiana Matran, univ. asistent,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-0575-9852*

CZU: 159.947

CZU: 37.015.3

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p230-235

Abstract

Motivation is an important level of the individual in the process of his self-regulation and it appears as a driving force of the whole human development, because it selects, assimilates and settles in the individual the external influences. Motivation is a dynamic and multidimensional phenomenon, which cannot be conceptualized strictly quantitatively, according to which pupils are differentiated by the level of motivation for learning and success; students can be motivated to learn in different ways, it is important to understand the mechanisms and factors that condition the motivation for achievement in school.

Key-words: motivation, school motivation, evaluation.

Motivația reprezintă un proces reglator fundamental în activitatea de învățare a elevului, aceasta influențând direct succesul școlar. Succesul școlar este semnificativ în procesul de predare-învățare și dezvoltarea armonioasă a personalității elevului. În acest context, C. Cucoș

⁶ Articolul este scris în cadrul proiectului *Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane*, cifra Proiectului: 20.80009.1606.10.

menționează: „*Avem nevoie nu de genii, ci de oameni armonioși din punct de vedere psihocomportamental și moral, care sunt capabili de responsabilitățile cele mai înalte*” [7].

În literatura de specialitate, motivația este abordată în primul rând ca o structură psihologică ce asigură înaintarea spre perfecțiune, prin promovarea cunoașterii de sine. Motivația reprezintă totalitatea motivelor interne ale comportamentului, înnăscut sau dobândit, conștient sau inconștient [2, 4, 7].

Motivația reprezintă un factor fundamental care condiționează succesul în școlar. Cercetările care au studiat învățarea și succesul școlar, au separat factorii cognitivi de cei motivaționali, având direcții de investigație distincte. S-a constatat faptul că factorii cognitivi și cei motivaționali interacționează și influențează procesul învățării și achiziționarea cunoștințelor, precum și obținerea performanțelor în procesul instructiv-educativ oferit de școală [11].

Unii autori sunt de părere că motivația are rol esențial în formarea și dezvoltarea personalității, însă, apare problema - cum poate școala să motiveze elevul să dețină o învățare autentică, să-i formeze competențe datorită cărora să obțină succese personale, sociale și profesionale [8].

Practica educațională conturează următoarele categorii de motive: profesionale, cognitive, social-morale, individuale și relaționale [7].

Ca motive relaționale manifestate în condițiile școlii, I. Neașcu menționează: trebuința de învățare bazată pe competiție, dorință de afirmare în raport cu alții, necesitatea de colaborare, dorința de popularitate, nevoia de protecție (din partea părinților, a profesorilor) și chiar tendința spre agresivitate la unii elevi [7].

Pentru înțelegerea dinamicii și a mecanismelor motivaționale implicate în procesul învățării elevilor, modelele socio-cognitive ale motivației în domeniul școlar au pornit de la trei direcții importante, și anume [3, 4, 11]:

- motivația este un fenomen dinamic și multidimensional. Nu puteam conceptualiza motivația școlară ca fiind strict cantitativă, potrivit căreia elevii se diferențiază prin nivelul motivației pentru învățare și succes, la un pol elevi total nemotivați, iar la celălalt elevi foarte motivați pentru învățare. Elevii pot fi motivați să învețe în diferite feluri, importantă pentru psihologi și educatori este înțelegerea mecanismelor și a factorilor ce condiționează motivația pentru realizare în domeniul școlar;

- motivația nu reprezintă o trăsătură stabilă a unei persoane, ci reprezintă un domeniu care se contextualizează în funcție de activitățile specifice ce marchează traseul dezvoltării personalității. Motivația elevilor pentru activitatea școlară variază în funcție de situațiile sau contextele de învățare și cele socio-emoționale ce apar în activitatea instructiv-educativă realizată în mediul școlar. Aceasta se poate schimba în timp și este sensibilă în raport cu schimbările ce apar între contextele în care are loc învățarea;

- motivația elevilor este influențată de eforturile elevilor orientate către reglarea propriilor motive de învățare, cogniții și comportamente. Aceste eforturi mediază relația dintre caracteristicile individuale și cele contextuale, și reprezintă indicatorii succesului în domeniul școlar. Astfel, credințele pe care elevii le au despre propria lor motivație și învățare mediază angajamentul în activitatea școlară și succesul școlar.

Dorințele elevului de a fi apreciat și evidențiat, reprezintă motivele social-morale - aceasta fiind un stimul puternic în realizarea sarcinilor academice, iar activitatea de învățare este considerată ca o datorie socială și morală.

Motivele individuale reprezintă mobiluri motivaționale care sunt legate mai mult de propria persoană: elevul învață pentru a ajunge "cineva", pentru a fi recunoscut ca personalitate importantă, pentru a ocupa un anumit loc în ierarhia profesională. Unii elevi acordă mare importanță unui grup de motive cum sunt, de exemplu, premiile, alți elevi învață pentru cadouri promise de părinți sau pentru anumite sume de bani [1].

Lipsa motivelor cognitiv-instructive, legate nemijlocit de activitatea de instruire propriu - zisă, duce la faptul că cunoștințele obținute nu exercită o influență substanțială asupra formării personalității și dezvoltării copiilor.

Motivația reprezintă una dintre cele mai importante condiții ale activității de învățare, care îi pot da acesteia atractivitate, calitate, performanță și satisfacție.

Dat fiind faptul că sfera comportamentelor de învățare este plurimotivată, structura sistemului motivațional al elevilor este complexă, fiind determinată atât de dimensiunile personalității lor, cât și de condițiile externe prezente în procesul învățării.

Un mediu educațional favorabil, în care profesorul are rolul de a facilita, va stimula atingerea nivelului de motivare optimă pentru îndeplinirea unor sarcini educaționale.

Evaluarea motivației și motivelor elevilor reprezintă un prim pas spre o intervenție psihopedagogică eficientă în activitatea instructiv-educativă.

În timp ce motivația reprezintă cauza comportamentelor de învățare, satisfacția învățării este starea finală ce indică un mod eficient de realizare a motivației. Ca și motivația, satisfacția învățării are surse multiple, fiind rezultatul evaluării gradului în care diferite aspecte ale activității de elev corespund cu așteptările și nevoile personale.

Conform teoriilor mai multor specialiști, este important să se evalueze motivația și să se pună accent pe condițiilor de învățare: percepția scopului și a obiectivelor activității; aplicabilitatea în practică, care dă convingerea că merită să depui mult efort; conștiința dobândirii cunoștințelor, deprinderilor și tehnicilor. Atunci când există un nivel minim de motivare sau o supra-motivare - eficiența învățării scade, iar în cazul prezenței unui nivel optim de motivare - eficiența învățării crește. Componentele motivaționale sunt motivele, scopurile, emoțiile, interesele [1, 5].

Orientările valorice îndeplinesc rolul motivelor interne, bazat pe faptul că, personalitatea își realizează comportamentul și activitatea. Motivele intrinseci, ca cerințe pentru satisfacerea nevoilor la nivel înalt, se dezvoltă, se educă și se perfecționează pe parcursul întregii perioade de dezvoltare.

Motivele de poziționare sunt de obicei asociate cu dorința de-a ocupa o anumită ierarhie în relațiile cu cei din jur și câștigarea unei credibilități. Astfel de motive mai mult sunt prezente la cei mici, în clasele gimnaziale, deoarece colectivele acestor grupe de vârstă sunt formate într-o măsură mai mică. Un rol important în motivația de învățare îl are satisfacția obținută de la părțile participante la procesul instructiv, adică satisfacția față de aspectele organizatorice ale procesului de învățare. După cum menționa prof. Ioan Neacșu (1978) prezența sau absența motivației influențează declanșarea, orientarea și susținerea oricărei activități psihice [1, 7].

Un elev motivat în activitatea de învățare este profund implicat în realizarea sarcinilor de învățare, se autocontrolează prin raportare la finalități pe care le conștientizează cu claritate, își

autoreglează activitatea de învățare, dispune de mobilizare a efortului de învățare, are capacitatea de a opera cu transferul de informații de la un domeniu la altul [7, 9].

Între motivul și scopul învățării elevilor sunt relații multiple și complexe, scopul fiind subordonat motivului și odată stabilit, întărește motivația. În învățarea școlară scopurile sunt fixate din exterior, de către profesori, părinți, mai ales la vârstele mai mici, sub forma unor cerințe care ulterior devin sarcini pentru aceștia. Prin urmare, elevii trebuie să-și asume sarcinile, să le conștientizeze, acceptându-le ca și propriile lor scopuri. Aceasta înseamnă că sarcinile trebuie să corespundă motivației ce ține de natura internă a personalității. În cazul în care scopurile fixate de alții din exterior nu corespund cu propriile lor scopuri, activitatea pe care o pretind și rezultatul acesteia va rămâne mai mult sau mai puțin străin elevului și nu-i vor oferi o experiență de reușită sau de eșec [3, 5].

Învățarea, ca proprietatea generală a sistemului psihic uman, este o expresie a capacității de autoorganizare și autodezvoltare, pe baza unui potențial ereditar și în condițiile activității. Dar ca activitate psihică, constă într-un raport sau relație între organism și mediu, în care are loc un consum energetic cu o finalitate adaptativă. Dar totuși învățarea este și activitate de asimilare sau însușire a cunoștințelor și operațiilor intelectuale de constituire a unor sisteme cognitive și structuri operaționale.

În contextul complex al structurilor motivaționale, literatura de specialitate ne oferă o serie de metode pentru studierea și evaluarea motivației și motivelor învățării la elevi, cum ar fi:

- *Chestionarul de studierea motivației școlare* care studiază nivelul de dezvoltare a motivației școlare. Tehnica constă dintr-un șir de întrebări (situații), la care elevii sunt solicitați să răspundă;

- *Testul pentru studierea motivației învățării elevilor (M. P. Ghinzburg)*. Acesta include întrebări cu mai multe variante de răspuns, dintre care intervievații trebuie să aleagă trei răspunsuri în ordine ierarhică. Fiecare variantă de răspuns are un punctaj anumit, în dependență de motivul care îl reprezintă [6].

- *Studierea atitudinilor ce stau la baza motivației școlare* evidențiază atitudinile principale ce stau la baza motivației școlare la elevi;

- *Tehnica de autoevaluare a gradului de oboseală (AGOS)* autoapreciază gradul de oboseală al elevului în activitatea școlară;

- *Autoevaluarea capacității de organizare a învățării (D. Rowntree)* autoapreciază capacitatea de organizare a învățării a elevului;

- *Diagnosticarea tipului de motivație la elevi*, care identifică următoarele motive: prestigiul învățării în clasă, prestigiul învățării în familie, interesul pentru a cunoaște, motivul atingerii scopului, motivul aprobării sociale din partea colegilor, motivul aprobării sociale din partea profesorilor, motivul aprobării sociale din partea părinților/ familiei, frica de pedeapsa profesorilor, frica de pedeapsă din partea părinților/ familiei, conștientizarea necesității sociale, comunicarea, motivația extrauniversitară, motivul autorealizării;

- *Scala de autodeterminare (the self-determination scale)* măsoară gradul în care indivizii acționează într-un mod autonom. Ea este compusă din două subscale: conștiința de sine și alegerea percepută în acțiuni;

- *Diagnosticarea capacității personale de a concura* permite identificarea nivelului scăzut sau înalt al capacității personale de a concura;

- *Diagnosticarea realizării nevoii în autodezvoltare* determină dacă individul își realizează activ nevoia în autodezvoltare, sau lipsește un sistem stabilit de autodezvoltare, sau individul este în faza autorealizării stopate;

- *Chestionarul „Cât de responsabil sunteți” (L. Stog)*. Chestionarul conține 12 afirmații cu variante de răspuns, la care preadolescentul alege una din următoarele: sunt absolut de acord (7); de obicei, sunt de acord, deși uneori se întâmplă și altfel (6); sunt indecis, dar înclin spre a fi de acord (5); nu mă pot decide (4); sunt indecis, dar înclin spre a nu fi de acord (3); de obicei, nu sunt de acord, deși uneori se întâmplă și așa (2); nu sunt în niciun caz de acord (1). Pentru calcularea scorului se face suma punctajului obținut la toate enunțurile. Cu acest test pot fi determinate trei niveluri de manifestare a responsabilității. Etalonul orientativ (în funcție de punctajul total) pentru nivelul scăzut este: 1-49 puncte; nivelul mediu: 50-63 puncte; iar pentru nivelul înalt: 64-84 puncte [9].

Rolland Viau, identifică o serie de trăsături ale motivației școlare care, în viziunea sa, reprezintă ansamblul factorilor determinanți care „împing” elevul în a se angaja activ în procesul învățării, a adopta comportamente specifice care îl vor dirija către realizarea propriilor obiective de învățare și a persevera în față dificultăților [9]. Astfel, motivația școlară are drept fundament expectanțele și valorile elevului- expectanțe legate de învățare și de propriile abilități și valorile care o susțin: școala, disciplinele de studiu, sarcinile de îndeplinit și scopul lor [10].

Motivația elevilor este influențată de eforturile acestora orientate către reglarea propriilor motive de învățare, dar și de caracteristicile sociale, de personalitate, culturale sau de caracteristicile ce delimitează mediul de învățare din clasă. Aceste eforturi mediază relațiile dintre caracteristicile individuale și cele contextuale, astfel, indicatorii succesului în domeniul școlar mediază angajamentul în activitatea școlară și succesul viitor [6].

Școala și familia contemporană se confruntă cu diferite provocări în domeniul motivării elevilor pentru succesul în plan educațional și al dorinței acestora de a urma un traseu educațional solid, care să-i echipeze cu un set de competențe necesar pentru un mod de viață eficient și productiv.

Motivația este o problemă individuală, dar este și produsul unor contexte de învățare. Adeseori, profesorii considera lipsa motivației ca fiind principala problemă cu care se confruntă în managementul clasei de elevi. Motivația elevilor pentru activitatea școlară poate varia foarte mult, în funcție de situații sau contexte de învățare și cele socio-emoționale ce apar în activitatea instructiv-educativă, aceasta specifică faptul că motivația este sensibilă în raport cu diferențele ce apar între contextele în care are loc învățarea și poate să se schimbe în timp [2, 4, 7].

Astfel, stimularea motivației învățării devine o problemă stringentă, iar determinarea caracteristicilor individuale a elevilor, precum și a variabilelor familiale și de mediu educațional, reprezintă o prioritate majoră pentru cercetătorii din domeniul științelor educației, precum și pentru principalii actori care participă la procesul educațional - manageri ai instituțiilor de învățământ, cadre didactice, specialiști în domeniul asistenței psiho-pedagogice.

BIBLIOGRAFIE

1. CARANFIL, N. G. *Determinante psihosociale ale angajamentului adolescenților în activitatea școlară*. Teză de doctorat. ULIM, Chișinău, 2021, C.Z.U.: 373.013.42:316.64(043.3) http://www.cnaa.md/files/theses/2021/57660/narcisa_caranfil_thesis.pdf
2. COSMOVICI, A. Aspecte motivaționale ale învățării în școală. În: *Cosmovici A., Iacob L. (Coord.). Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 1999, p. 199-212. ISBN: 973-683-048-9.
3. COSMOVICI, A. *Metode pentru cunoașterea personalității cu privire specială la elevi*, București: Polirom, 287 p. ISBN: 973-9248-27-6.
4. CUCIUREANU, M., coord., *Motivația elevilor și învățarea*. București, Institutul de Științe ale Educației, 2015, ISBN 978-606-28-0632-3.
5. JINGA, I.; NEGRET, I. *Învățarea eficientă*. București: Aldin, 1999. ISBN: 973-41-0320-2.
6. MÎSLIȚCHI, V. *Adaptarea școlară: ghid metodic*. Chișinău: Pulsul Pieței, 2015. ISBN: 978-9975-76-139-0.
7. NEACȘU, I. *Instruire și învățare*. București: Didactică și Pedagogică, 1999. ISBN 973-29-0070-9.
8. SAVCA, L. *Psihologie, manual pentru licee*. Chișinău: Lumina, 2005, ISBN: 9975-65-227-1.
9. STOG, L. *Responsabilitatea ca dimensiune a personalității*, Chișinău: Museum, 1999. ISBN: 997-590-529-3.
10. HOUSSAYE, J.; VIAU (ROLLAND). *La motivation en contexte scolaire*. In: *Revue française de pédagogie*, volume 113, 1995. Lecture-écriture. pp. 154-155. www.persee.fr/doc/rfp_0556-7807_1995_num_113_1_2992_t1_0154_0000_2 (vizitat 01.05.2022).
11. PINTRICH, P. R., SCHUNK, D. *Motivation and Education: Theory, Research, and Applications* (2nded.). Upper Saddle, NJ: Prentice-Hall, Inc., 2002, 460 p.

AUTOSTIGMATIZAREA ASOCIATĂ CU CĂUTAREA DE AJUTOR PSIHOLÓGIC LA ADOLESCENȚII CU COMPORTAMENTE ADICTIVE

SELF-STIGMA ASSOCIATED WITH SEEKING PSYCHOLOGICAL HELP IN ADOLESCENTS WITH ADDICTIVE BEHAVIORS

*Traian Hoidrag, doctorand
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Traian Hoidrag, PhD student,
„Ion Creangă” SPU, Chișinău
ORCID: 0000-0003-4818-5692*

CZU: 159.922.8

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p235-240

Abstract

Self-stigmatization is a barrier to accessing psychological services by people with various psycho-emotional problems. The present study aimed to apply the Scale on Self-Stigma Related to the Request for Psychological Help on a group of adolescents (N = 1302, M = .46, SD = .49), aged between 12 and 18 years, with addictive behaviors. The results show that: boys have a higher level of self-stigma than girls; with age, self-stigma does not decrease; addictive behaviors correlate positively with the perception of the negative affect of self-esteem following the request for psychological help and negatively with the positive influence on self-esteem.

Key-words: adolescents, self-stigma, addictive behaviors